

Hoofdpijnen van de Concept Regionale Energiestrategie (RES) van de Metropoolregio Eindhoven

Hoofdpijnen

1. Samen de energie ambitie realiseren

- a. In de concept RES schetst de Metropoolregio Eindhoven de eerste contouren van de strategie voor besparing, grootschalige opwek van duurzame energie en warmte. Deze concept RES is daarom vooral een belangrijke stap naar de RES 1.0 die op 1 juli 2021 gereed moet zijn.
- b. De RES is een samenwerking van de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre, de waterschappen Aa en Maas en de Dommel, de provincie Noord-Brabant en Enexis Netbeheer. De gemeenten werken met elkaar samen via de subregio's De Peel, De Kempen, de A2-gemeenten en het Stedelijk Gebied Eindhoven.
- c. Inwoners, maatschappelijke partners en bedrijfsleven zijn en worden betrokken en kunnen hun inbreng leveren, op een open en transparante manier.
- d. Om de plannen vóór 2030 te realiseren worden de zoekgebieden voor grootschalige opwek van duurzame energie verankerd in het omgevingsbeleid van de betrokken overheden. Gemeenten en provincie spannen zich in om de vergunningen voor wind- en zonprojecten voor 2025 te verlenen. Deze planning sluit aan bij de afspraken in het Klimaatakkoord.
- e. Voor warmte worden de regionale afspraken vastgelegd in de Regionale Structuur Warmte (RSW). Gemeenten geven in de lokale Transitievisies Warmte (TVW) die uiterlijk in 2021 gereed moeten zijn, aan of en zo ja welke wijken er voor 2030 van het aardgas af gaan. Afspraken op het gebied van besparing leggen we vast in een energiebesparingsplan en vertalen we naar projecten en acties.

2. Onze aanpak voor de (concept) RES

- a. In de komende decennia gaat een overstap plaatsvinden naar een volledig schone energievoorziening. In deze concept-RES volgen we een integrale en toekomstgerichte aanpak en maken we een doorkijk naar 2050. We willen zoveel mogelijk opties open houden richting de toekomst. Vanuit die langetermijnvisie kijken we terug (backcasting); wat betekent die visie op 2050 voor het nu, voor de korte termijn.
- b. De RES wordt uitgewerkt op basis van onze leidende principes: een kader van (maatschappelijke) uitgangspunten, richtinggevendende afspraken en hoofdpijnen. Voor de Metropoolregio Eindhoven hebben we de volgende leidende principes benoemd:
 1. Een toekomstgerichte strategisch visie
 2. Een gezamenlijke opgave en iedereen draagt bij
 3. Focus op maximaal behouden van ruimtelijke kwaliteit
 4. De energietransitie als kans voor de regio
 5. Maatschappelijk draagvlak en bewustzijn staan centraal
- c. De bovenstaande leidende principes zijn gekoppeld aan een afwegingskader. De keuzes die we maken analyseren en toetsen we op vier hoofdcriteria die als handreiking vanuit het Nationaal Programma RES (NP RES) aan de regio's zijn meegegeven:
 - Kwantitatieve bijdrage aan de opgave (energieopbrengst)
 - Ruimtelijke kwaliteit (landschap, versterking van de regio, koppelkansen, milieu)

- Energiesysteem efficiëntie (kosten, planning en ruimtebeslag netwerkinfrastructuur)
- Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak (participatie, acceptatie).

d. Verduurzaming van onze energievoorziening is noodzakelijk én een kans om als regio sterker te worden. De RES zetten wij daarom in als hefboom voor kwaliteitsverbetering (ruimtelijk, economisch, ecologisch en sociaal). Dit door de energietransitie te koppelen aan andere opgaven en te kijken of de energieprojecten een (deel van de) oplossing kunnen zijn. Hierdoor komen mogelijke oplossingen voor de integrale opgaven eerder in beeld. Uitgaande van de leidende principes zien wij vier ontwikkelrichtingen om tot die kwaliteitsverbetering te komen:

- Een vitale agrarische economie
- Een veerkrachtig natuurlijk systeem
- Een duurzame en innovatieve economie
- Een veerkrachtig watersysteem en klimaatadaptatie

3. Besparing

- a. Momenteel verbruikt de Metropoolregio Eindhoven 14,25 TWh per jaar aan energie, waarvan 5,33 TWh door woningen, 3,08 TWh door utiliteitsgebouwen, 4,31 TWh door de industrie en 1,53 TWh door de landbouw.
- b. Gezien het belang van energiebesparing en omdat het niet vanzelf tot stand komt kiezen we er als Metropoolregio Eindhoven voor om besparing een prominente plaats te geven in onze RES. Door de komende jaren vol in te zetten op energiebesparing en daarmee zo snel mogelijk te beginnen, willen we voorkomen dat onze regionale opgave voor duurzame energie-opwek en de warmtetransitie nog groter wordt dan ze al is.
- c. De focus ligt op het daadwerkelijk in beweging krijgen van inwoners, instellingen en bedrijven om maximaal energieverbruik en CO₂-uitstoot te besparen. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de betrokken doelgroepen en andere stakeholders. We gaan per doelgroep inzetten op het realiseren van de optimale besparing.
- d. Dit gaan we als overheden actief bevorderen met het opstellen van een regionaal energiebesparingsplan voor en samen met alle doelgroepen en stakeholders. Het energiebesparingsplan wordt voor iedere doelgroep op maat ontwikkeld. De overheid heeft daarbij een voorbeeldrol, bijvoorbeeld via het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.
- e. We gaan daarnaast de toepassing van kleinschalige opwek maximaal bevorderen als onderdeel van onze aanpak voor besparing.
- f. De aanpakken voor besparing moeten voldoen aan de volgende voorwaarden: technisch mogelijk, financieel haalbaar en maatschappelijk acceptabel.
- g. Om maximale energiebesparing en CO₂-reductie te behalen en bij voorkeur zelfs te versnellen, is een effectieve samenwerking nodig tussen overheid, partners en andere stakeholders nodig met focus op zowel korte- als lange termijn doelen.

4. Duurzame opwek

- a. In de RES benoemen wij als regio de potentie voor duurzame opwek op basis van de daadwerkelijke regionale mogelijkheden. Wat kunnen wij als regio leveren aan hernieuwbare energie: wat is technisch, ruimtelijk en maatschappelijk haalbaar en wenselijk? In de concept-RES leggen we uit hoe

we tot globale zoekgebieden voor de opwek van grootschalige duurzame elektriciteit zijn gekomen en wat de hoogte is van het bijbehorende bod in TWh. We volgen een integrale en toekomstgerichte aanpak en sluiten op voorhand geen opties uit.

- b. De informatie die in het proces tot nu toe is opgehaald is getoetst, samengebracht en vertaald naar de wijze waarop we energie duurzaam we gaan opwekken in onze regio. Dat doen we op de volgende manieren:
 - 1. Via no-regret maatregelen;
 - 2. In zoekgebieden voor grootschalige opwek;
 - 3. Via energie-opwek ten dienste van andere opgaven en doelen.
- c. We geven een inschatting van onze bijdrage aan de landelijke doelstelling van 35 TWh en in welke zoekgebieden de projecten zouden kunnen landen. Voor de benodigde opwek aan duurzame energie beginnen we niet op nul. In de regio zijn al voor 0,7 TWh aan projecten gerealiseerd of zitten in de 'pijplijn'. Aanvullend kijken we als eerste naar het realiseren van no-regret maatregelen, zoals zon op daken van bedrijven en grote stallen. Daarnaast gaan we een deel van de potentie van de zoekgebieden (met een significante bijdrage en ten dienste van) die in deze concept-RES zijn opgenomen benutten. We verwachten dat we in totaal **2 TWh** kunnen bijdragen aan grootschalige duurzame energie-initiatieven in 2030.
- d. De zoekgebieden met de daaraan gekoppelde opwekvermogens zijn ter doorrekening aangeboden aan Enexis Netbeheer. Bezien wordt wat de impact is van de verschillende zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek via zon en wind op de aspecten tijd, geld en ruimte.
- e. We gaan de zoekgebieden voor duurzame opwek via wind en zon in de komende periode nader onderzoeken en waarderen, onder andere via een milieueffectenonderzoek (planMER). We maken daarbij gebruik van de kennis en ervaring die is opgedaan in De Kempen. Door het uitvoeren van een milieueffectenonderzoek en het bezien van andere effecten van grootschalige opwek blijven we de gekozen lijn van een zorgvuldige afweging bewandelen.

5. Duurzame Warmte

- a. Net als duurzame elektriciteit zal ook de warmte die we nodig hebben voor het verwarmen van onze huizen en gebouwen uit duurzame bronnen moeten komen. Op dit moment is de warmtevraag voor woningen en bedrijven in de Metropoolregio Eindhoven 5,81 TWh (20,9 PJ). In een groot deel daarvan wordt nu voorzien door middel van fossiel aardgas.
- b. In de nabije toekomst willen we overstappen op een toekomstbestendige warmtevoorziening door de inzet van mogelijk duurzame warmtebronnen zoals geothermie, lage temperatuur aardwarmte (LTA), all-electric, zonthermie, aquathermie, restwarmte en biomassa/biogas. Overschakelen op duurzame warmtebronnen betekent meestal ook een toename in het gebruik van elektriciteit.
- c. Samen hebben deze duurzame warmtebronnen een energetisch (theoretisch) potentieel van maar liefst 15,4 TWh en overstijgt het in theorie ruimschoots de (toekomstige) vraag naar warmte van de gebouwde omgeving in de regio. Het daadwerkelijk toepasbare zal echter vele malen lager uitkomen als gevolg van beperkende factoren zoals ruimte, kosten, draagvlak en locatie.
- d. De huidige warmte-infrastructuur in de regio bestaat uit het gas- en elektriciteitsnet en uit twee grote (Eindhoven en Helmond) en diverse kleinere warmtenetten. Het gas- en elektriciteitsnet telt ongeveer 350 duizend aansluitingen, terwijl de warmtenetten bij elkaar ongeveer 16,5 duizend

aansluitingen tellen. Dit laat zien dat warmtenetten in Zuidoost-Brabant beperkt worden toegepast c.q. op dit moment een beperkt bereik hebben.

- e. Ieder type warmte-infrastructuur zal een rol spelen in de realisatie van een duurzame warmtevoorziening. Voor het bepalen van de regionale potentie van de grotere warmtenetten en voor het inzichtelijk maken van de kleinere warmtenetten lopen momenteel aparte verkenningen.
- f. We maken regionale afspraken hoe in de nabije toekomst om te gaan met de beschikbare bronnen, ruimte en infrastructuur. Dit gebeurt op hoofdlijnen in de Regionale Structuur Warmte (RSW) en is onderdeel van deze RES. Op lokaal niveau werken de gemeenten met hun partners de plannen voor duurzame warmte verder uit in de Transitievisies Warmte (TVW), die in 2021 gereed moeten zijn.
- g. De (concept-)RSW is nog voornamelijk inventariserend van aard. Naar de RES 1.0 toe wordt gewerkt aan het verkrijgen van beter inzicht in de technische, economische en maatschappelijke potentie van de duurzame warmtebronnen.

6. Van strategie naar uitvoering

- a. We maken afspraken over de verankering van onze leidende principes in beleid, over sociale en financiële participatie, over de uitvoering van het energiebesparingsplan en over de monitoring van de resultaten die we boeken. Gemeenten, waterschappen en provincie werken de RES uit in hun omgevingsbeleid en andere beleidsterreinen en netbeheerders in hun investeringsplannen.
- b. De RES 1.0 wordt in alle gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en de algemeen besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel vastgesteld als beleidskader.
- c. Het doel van de RES van de Metropoolregio Eindhoven is om tot regionaal gedragen keuzes te komen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, energiebesparing en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur. We zetten daarom in op een grotere mate van participatie van de lokale omgeving bij duurzame energie.
- d. Een energietransitie voor iedereen betekent ook dat we iedereen de kans willen bieden om te profiteren van de wind- en zonne-energie die we in onze regio opwekken. We hebben als regio de ambitie om te streven naar maximale lokale participatie en het maximaal lokaal benutten van de opbrengsten.
- e. Voor de uitvoering van de RES zijn aanvullende instrumenten, regels en middelen van het Rijk en de provincie noodzakelijk om de projecten en afspraken uit deze RES tot stand te kunnen brengen. Met de andere Brabantse regio's en de provincie heeft afstemming plaatsgevonden over de randvoorwaarden
- f. De reacties op de concept-RES worden verwerkt, evenals de terugkoppeling van het Rijk na doorrekening van het PBL. Verder vinden een nadere uitwerking en verdieping plaats van de thema's besparing, grootschalige opwek en warmte en zullen er bestuurlijke keuzes worden gemaakt over een aantal bespreekpunten, zoals bijvoorbeeld het al dan niet toestaan van solitaire windturbines. Ook werken we in deze periode de leidende principes uit naar beleid en uitvoeringsrichtlijnen.
- g. De eerstvolgende stappen na de concept-RES zijn o.a.:
 - Uitvoeren van een planMER;
 - Uitwerken van het plan en voorbereiden en organiseren van de uitvoering;
 - In beeld brengen hoe het streven naar maximale participatie wordt gerealiseerd;

- Verkenning naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van actief grondbeleid;
- Verkenning van de mogelijkheden van een Regionaal energiefonds.

h. De energietransitie stopt niet bij de regiogrenzen en de landsgrens. Naast de andere Brabantse regio's is er afstemming met de regio Noord-Midden Limburg en met België. Ook tussen buurgemeenten in de verschillende regio's vindt deze afstemming inmiddels plaats.